

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **İçişleri Bakanı Mustafa Çiftçi** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

1990'lı yıllarda yoğunlaşan çatışmalı süreç nedeniyle başta Diyarbakır olmak üzere bölge illerinde binlerce köy ve mezra boşaltılmış, yüz binlerce yurttaş yaşadığı topraklardan ayrılmak zorunda bırakılmıştır. İçişleri Bakanlığı verilerine göre yalnızca 1995 yılı itibarıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 982 köy ve 1.674 mezra boşaltılmıştır. Akademik çalışmalar ve sivil toplum örgütlerinin raporlarında ise yaklaşık 3 bin yerleşim yerinin boşaldığı ve 1 ila 3 milyon arasında insanın yerinden edildiği belirtilmektedir.

Zorunlu göçten en fazla etkilenen illerden biri Diyarbakır olmuştur. TÜİK verilerine göre 1990 yılında yaklaşık 1 milyon 95 bin olan Diyarbakır nüfusu, bugün 1 milyon 800 bini aşmıştır. Yaşanan yoğun göç, kent merkezlerinde plansız büyümeye, işsizlik ve yoksulluğun derinleşmesine neden olmuştur. Aynı zamanda kırsal yaşamın, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ve toplumsal hafızanın zayıflamasına yol açmıştır. Diyarbakır üzerine yapılan araştırmalar da göçün sosyal ve ekonomik etkilerinin halen devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Aradan geçen yaklaşık otuz yıla rağmen çok sayıda yurttaş doğup büyüdüğü köylere dönmek istemektedir. Ancak altyapı eksiklikleri, ekonomik yetersizlikler, tarım ve hayvancılığa yönelik desteklerin yetersizliği, mülkiyet sorunları ve yeterli kamusal politikaların hayata geçirilmemesi nedeniyle geri dönüşler sınırlı kalmaktadır. Göç İzleme ve Araştırma Derneği'nin (GÖÇ-DER) Göç Haftası dolayısıyla yaptığı açıklamada da geçmişle yüzleşmesi, mağduriyetlerin giderilmesi ve geri dönüşler için somut adımlar atılması çağrısında bulunulmuştur.

Kendi toprağında yaşamak, üretmek, kültürel bağlarını ve toplumsal hafızasını koruyarak gelecek kuşaklara aktarmak yurttaşların en temel hakları arasındadır. Zorunlu göçün yarattığı mağduriyetlerin giderilmesi, boşaltılan köylerin yeniden yaşanabilir hale getirilmesi, geri dönüşlerin önündeki engellerin kaldırılması ve kırsal yaşamın yeniden canlandırılması, toplumsal barışın güçlendirilmesi ve bölgenin sosyoekonomik gelişimi açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- 1990 yılından günümüze kadar Diyarbakır ilinde kaç köy ve mezra boşalmıştır?
- 2- Diyarbakır'da boşaltılan köy ve mezralardan kaçına yeniden yerleşim gerçekleşmiştir?
Halen geri dönüşün gerçekleşmediği köy ve mezra sayısı kaçtır?

- 3- Son on yıl içerisinde Diyarbakır'da köylerine geri dönmek amacıyla başvuruda bulunan aile sayısı kaçtır? Bu başvuruların kaçına olumlu yanıt verilmiştir?
- 4- Diyarbakır'da geri dönüş talebinde bulunan ancak yol, su, elektrik, sağlık ve eğitim hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle köyüne dönemeyen aile sayısı kaçtır?
- 5- Geri dönüş yapmak isteyen yurttaşların tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yeniden sürdürebilmeleri amacıyla Bakanlığınız tarafından yürütülen özel bir destek programı bulunmakta mıdır?
- 6- Diyarbakır'da boşaltılan köy ve mezralara ilişkin güncel bir envanter çalışması yapılmış mıdır? Yapılmış ise sonuçları nelerdir?
- 7- Boşaltılan köylerde yıkılan veya kullanılamaz hale gelen konutların yeniden inşasına yönelik herhangi bir program bulunmakta mıdır?
- 8- Mülkiyet, mera kullanımı ve tapu sorunları nedeniyle köylerine dönemeyen yurttaşların sorunlarının çözümüne ilişkin yürütülen çalışmalar nelerdir?
- 9- Diyarbakır'da zorunlu göç nedeniyle yerinden edilen yurttaşların geri dönüşünü kolaylaştırmak amacıyla kurumlar arası koordinasyonu içeren bir eylem planı hazırlanması yönünde herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır?
- 10- Diyarbakır'da geri dönüşlerin teşvik edilmesi, kırsal üretimin yeniden canlandırılması ve boşaltılan köylerin yeniden yaşanabilir hale getirilmesi amacıyla yeni bir sosyal ve ekonomik destek programı hayata geçirilmesi planlanmakta mıdır?